

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 34/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turkistarhauksen roolista lintuinfluenssan leviämisessä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mai Kivelän /vas. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 34/2023 vp:

Miksei lintuinfluenssan leviämistä turkistarhoilla ole ennaltaehkäisty,

mille tiedoille maa- ja metsätalousministeri Essayah perustaa näkemyksensä siitä, että tilanne on hallinnassa,

kuinka varmistetaan, ettei turkistarhaus aiheuta lintuinfluenssan tai vastaavan taudin leviämistä ihmiseen ja

mikäli tautitilanne pahenee, onko hallitus valmis arvioimaan turkistarhauksen asemaa Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa todettiin ensimmäinen korkeapatogeeninen lintuinfluenssa HPAI H5N1 –diagnoosi tarhatuilla turkiseläimillä 13.7.2023. Seuraavana päivänä diagnoosi varmistui neljän muun turkistarhatilan eläimistä. Tähän päivään mennessä (30.8.) tartunta on varmistettu yhteensä 26 pohjalaisella turkistarhatilalla, suurin tilojen määrä yhdessä kunnassa (Kaustinen).

Eläintautilainsäädäntö on harmonisoitu Euroopan unionin lainsäädännöllä, ja tautien torjunta perustuu lähtökohtaisesti suoraan sovellettaviin EU-asetuksiin. Lintuinfluenssa turkiseläimissä ei ollut niiden mukainen luetteloitu eläintauti, kun epidemia alkoi. Koska Suomen kansallinen eläintautilainsäädäntö on kuitenkin EU-asetusten jättämän liikkumavaran mukaisesti eräiltä osin EU-lainsäädäntöä tiukempaa, lintuinfluenssa tarhatuilla turkiseläimillä oli mahdollista säätää vastustettavaksi kansallisilla säännöksillä. Maa- ja metsätalousministeriö antoi 17.7.2023 asetuksen, jolla tauti lisättiin Suomessa eläintautilain mukaiseen luokkaan ”muu torjuttava eläintauti”. Se antoi viranomaisille mahdollisuuden ryhtyä eläintautilain mukaisiin taudintorjuntatoimiin, kuten asettaa epäily- ja tartuntatiloille rajoittavia määräyksiä, määrätä tartunnan leviämisen estämiseksi

eläinten lopetuksia ja tarhaympäristön saneeraustoimenpiteitä viruksen hävittämiseksi. EU-tasolla ei ole edelleenkään ryhdytty lainsäädäntötoimiin turkiseläimissä esiintyvän lintuinfluenssan osalta.

Turkistarhatilojen tautisuojaus on tuottajien vastuulla. Koronapandemian aikana viranomaiset ovat ohjeistaneet ja edellyttäneet turkistarhatiloilta hyvää tautisuojausta, jota edistettiin Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton (Fifur) toimin. Lintuinfluenssaa on Suomessa todettu luonnonvaraisissa linnuissa vuodesta 2016, enimmäkseen vesilinnuissa ja petolinnuissa. Uutta on taudin leviäminen naurulokkeihin, mikä on aiheuttanut aivan uudenlaisen riskin turkistarhoille. On ilmeistä, ettei turkistarhatiloilla ole osattu varautua tähän, eikä tarhojen suojaus linnuilta ole läheskään kaikilta osin ollut riittävä estämään tartuntojen leviämistä.

Ruokavirasto on toteuttanut epidemian torjuntatoimia tehokkaasti ja asiantuntevasti yhteistyössä lukuisten kansallisten ja kansainvälisten tahojen kesken. Aluehallintovirasto on antanut tartunnan saaneille tiloille samoin kuin tautiepäilyn vuoksi tutkittavina oleville tiloille tartunnan leviämisen estämistä koskevan hallintopäätöksen, jossa kielletään turkiseläinten siirrot tarhoille ja tarhoilta pois. Hallintopäätökseen on myös sisällytetty määräyksiä, jotka liittyvät puhdistukseen ja desinfektioon, raatojen ja tartuntavaarallisen materiaalin hävittämiseen, haittaeläinten torjuntaan, suojavarusteiden käyttöön ja henkilöliikenteen rajoittamiseen.

Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit laativat jokaiselle tilalle tarhan olosuhteet huomioon ottavan lopetussuunnitelman. Työntekijöiden henkilösuojauksesta vastaa työnantaja. Turkistarhaajien ja muiden sairastuneiden eläinten tai niiden eritteiden kanssa tekemisissä olevia ihmisiä opastetaan Työterveyslaitoksen, THL:n ja aluehallintoviranomaisten päivittyvällä ohjeistuksella mahdollisimman turvallisen työskentelyn turvaamiseksi etenkin turkiseläinten laajamittaisen lopettamisen yhteydessä.

Ruokaviraston määräämät eläinten lopetukset sekä kuolleiden eläinten turvallinen hävittäminen ovat edenneet aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkäreiden toimesta ripeästi. Neljästätoista tilasta, joilla lopetuksia on määrätty, 13:lla tilalla ne on saatu jo päätökseen. Tämä on nopea tapa vähentää tautia aiheuttavan viruksen määrää ympäristössä ja sen leviämistä edelleen. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että turkistarhatilojen tartuntojen määrä ei ole kasvussa, vaan tartuntoja todetaan vain yksittäin ja samoilta alueilta kuin aiemmat tartuntatilat. Lisäksi naurulokit, joista tartunta on levinnyt turkiseläimiin, ovat muuttaneet pois tarha-alueilta. Myöskään lintujen joukko-kuolemista ei ole tullut ilmoituksia heinäkuun jälkeen.

Uusien tartuntojen torjunta edellyttää ennen kaikkea eläinten pitäjien omia toimia eläinten pitopaikoissa, erityisesti lintusuojausta. Tästä kaikki ovat yhtä mieltä, ja turkistuottajat ovat saaneet siihen ohjeita epidemian alusta alkaen. Fifur on aktiivisesti jakanut jäsenilleen ohjeita lintusuojausten käytännön toteuttamiseksi erilaisissa tarharatkaisuissa (ovet, verkot, karkottimet). Maa-

ja metsätalousministeriö valmistelee asetusta, joka koskee turkiseläinten suojaamista lintuinfluenssalta ja joka olisi voimassa jo ensi keväänä. Siinä päähuomio tulee olemaan lintusuojauksessa.

Tilannekuva päivitetään jatkuvasti mm. seurannasta saatavilla tiedoilla, ja eläinten lopetuksia voidaan tilanteen mukaan lisätä. Ruokavirasto myös laajentaa kartoituksia maan kaikille minkki-tiloille sekä sellaisille tiloille, joilla kasvatetaan minkkien lisäksi kettuja ja/tai supikoiria. Tällä varmistetaan, ettei tartunta ole jäänyt huomaamatta. Laaja kartoitus aloitetaan juuri minkkejä kasvattavista tiloista, koska minkin hengitysteiden solurakenteessa on samankaltaisuuksia ihmisen hengitysteiden solurakenteiden kanssa. Tämä tekee minkistä erityisen ongelmallisen eläinlajin lintuinfluenssavirustartuntojen suhteen.

Vaikka eläintautien torjunta on hyväksyttävä peruste säätää elinkeinon harjoittamiseen kohdistuvia rajoituksia ja vaikka esim. lintuinfluenssan torjuntatoimenpiteille on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve, perusoikeusjärjestelmä lähtee siitä, että tehokkaista eläintautien vastustamiseen turvaamiseen tähtäävistä keinoista valitaan vähiten elinkeinovapautta loukkaavat, eli toisin sanoin sellaiset, joilla elinkeinon jatkuvuutta turvataan sen sijaan, että elinkeinot suhteettoman tiukkoja rajoituksia tai täyskieltoja asettamalla ajetaan alas. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee uusia tautisuojausta koskevia säännöksiä tämä lähtökohta huomioon ottaen. Lisätoimenpiteiden tarvetta ja niiden rajoittavuutta arvioidaan kuitenkin tilanteiden muuttuessa uudelleen, esim. jos valituilla toimenpiteillä ei saavuteta haluttua vaikutusta.

Helsingissä 6.9.2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/24230/2023-MMM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: